

Kako pričati Kampus

Marasović, Ines

Postgraduate specialist thesis / Završni specijalistički

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka / Sveučilište u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:231:512324>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka University Studies, Centers and Services - RICENT Repository](#)

Sveučilište u Rijeci

Sveučilišni specijalistički studij Urbani studiji

Ines Marasović mag.ing.aedif.

KAKO PRIČATI KAMPUS

Poslijediplomski specijalistički rad

Rijeka, siječanj 2024.

Sveučilište u Rijeci
Sveučilišni specijalistički studij
Urbani studiji

KAKO PRIČATI KAMPUS

HOW TO NARRATE CAMPUS

Poslijediplomski specijalistički rad

Student: Ines Marasović mag.ing.aedif.

Matični broj studenta: PDS-0114022834

Mentor: Doc.art. Ida Križaj Leko, mag.ing.arch.

Komentor: Jana Čulek, mag.ing.arch.

Rijeka, siječanj 2024.

KLJUČNE RIJEČI

Metoda naracije

Urbanistička analiza

Prostorno iskustvo

Spekulativna urbanizacija

Prostorna naracija

KEYWORDS

Narrative method

Urbanistic Analysis

Spatial Experience

Speculative urbanization

Spatial narration

SAŽETAK

Završni rad bavi se temom narativa koja se istražuje na dva urbanistička prostora, prostor bivšeg tvorničkog kompleksa Rikard Benčić i Sveučilišnog kampusa, primjenjujući metodu naracije i analize.

Autorica, kroz fotografije i razgovore s dionicima, analizira Benčić kao svojevrsni grad unutar grada s posebnim sustavom funkcioniranja. Dodatno, istražuje žilavost Sveučilišnog kampusa, koristeći anketu među studentima kao poticaj za daljnje istraživanje. Ova dva prostora se povezuju kroz analizu njihovih specifičnosti i prilagodljivosti kroz povijesne i društvene transformacije. Narativi, razvijeni iz anketnih odgovora, kritički promišljaju o nedostacima i potencijalima prostora kampusa, ističući problematiku prekomjerne fokusiranosti na pojedine elemente.

Zaključci se temelje na spekulativnim scenarijima koji naglašavaju važnost sveobuhvatnog pristupa oblikovanju prostora i programa. Rad ukazuje na važnost kritičkog razumijevanja prostornih dinamika i njihovog odnosa s društvom.

ABSTRACT

The final thesis explores the theme of narration in two urban spaces, the area of former Rikard Benčić factory complex, and the University campus, applying narrative methodology and analysis.

The author, through photos and interviews, analyzes Benčić as a unique city within a city with a distinct functioning system. Furthermore, it explores the resilience of the University campus, using a survey among students. It connects these two spaces through the analysis of their specificities and adaptability through historical and social transformations. Narratives, developed from survey responses, critically reflect on the shortcomings and potentials of the campus space, emphasizing the issue of excessive focus on individual elements.

Conclusions are based on speculative scenarios that highlight the importance of a comprehensive approach to shaping space and programs. The thesis underscores the significance of a critical understanding of spatial dynamics and their relationship with society.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je poslijediplomski specijalistički rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Rijeka, 29.01.2024.

(mjesto i datum)

Marasović

(vlastoručni potpis studenta)

STATEMENT ON THE ACADEMIC INTEGRITY

I hereby declare and confirm by my signature that the final thesis is the sole result of my own work based on my research and relies on the published literature, as shown in the listed notes and bibliography.

I declare that no part of the thesis has been written in an unauthorized manner, i.e., it is not transcribed from the non-cited work, and that no part of the thesis infringes any of the copyrights.

I also declare that no part of the thesis has been used for any other work in any other higher education, scientific or educational institution.

Rijeka, 29.01.2024.

(place and date)

(personal signature of the student)

SADRŽAJ

KLJUČNE RIJEČI	1
KEYWORDS	1
SAŽETAK.....	2
ABSTRACT	2
TEZAURUS/POJMOVNIK RADA.....	6
1. UVOD (POLAZIŠNE TOČKE).....	12
1.1. Hipoteze, pitanja, ciljevi	13
1.1.1. Naracija	13
1.1.2. Znanstveni okvir povezivanja arhitekture i naracije	15
1.1.3. Primjena naracije.....	15
1.1.4. Metoda naracije kao vrsta kritičke metode postojećeg ili planiranog stanja prostora.....	16
1.2. Teorijski okvir rada	18
2. PROJEKTNII ZADATAK	22
2.1. Prostor bivšeg tvorničkog kompleksa Rikard Benčić	26
2.2. Prostor žilavog Kampusa.....	27
2.2.1. Bilježenje procesa rada kojim se došlo do naracije	29
2.2.2. Korelacija prostora Rikard Benčić i Sveučilišnog kampusa	32
3. ZAKLJUČAK	34
BIBLIOGRAFIJA	35
POPIS GRAFIČKIH PRILOGA.....	36
DODATAK (eng. APPENDIX)	37
BIOGRAFIJA AUTORA.....	40

TEZAURUS/POJMOVNIK RADA

- Metoda naracije¹:

Ključna tehnika koja se koristi u analizi oba prostora. Dok se na Benčiću koristi za identifikaciju nelogičnosti u prostoru i pričanje pozadinskih priča, na Kampusu se koristi za provokativne i ekstremne narative kako bi se ukazalo na nedostatke i potencijale. Ova metoda nije samo alat analize već i sredstvo interpretacije prostora kroz pripovijedanje. Pristup metodi naracije u ovom Završnom radu nadograđuje postojeće metodologije istraživanja prostora, dodajući dimenziju pričanja priča kao načina razumijevanja urbanističkih dinamika i indentifikacije specifičnosti prostora. Definiranje metode naracije kroz daljnji sadržaj Završnog rada daje odgovor na podrijetlo i razvoj ove metode, ukazujući na njezinu važnost u kontekstu analize i interpretacije urbanističkih prostora.

Djelo „Narrative Inquiry: Consensus and Controversy“ autora Smitha fokusira se na pristup poznat kao „narrativna istraživanja“ (narrative inquiry). Narativna istraživanja su metodološki pristup u kojem istraživači prikupljaju, analiziraju i interpretiraju priče ili narative ljudi kako bi bolje razumjeli njihova iskustva, identitete i društvene dinamike. Djelo obrađuje različite pristupe narativnoj analizi, sukobe unutar znanstvene zajednice o primjeni narativnih metoda i etiku pri prikupljanju i interpretaciji narativa.

- Urbanistička analiza²:

Urbanistička analiza predstavlja temeljni pristup koji se koristi za duboko razumijevanje prostora u kontekstu urbanog planiranja. U ovom radu, urbanistička analiza nije samo suhoparno istraživanje prostora, već ključni alat za rasvjetljavanje složenosti urbanog okruženja. Njezina važnost leži u tome što omogućuje sagledavanje raznih elemenata i dinamika koje oblikuju funkcionalnost prostora. Bitna

¹ Smith, A. (2017). "Narrative Inquiry: Consensus and Controversy." In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research*.

² Lynch, K. (1960). "The Image of the City." MIT Press.

uloga urbanističke analize u ovom kontekstu proizlazi iz njezine sposobnosti otkrivanja suptilnih aspekata prostora koji utječu na život ljudi i društvenu dinamiku. Elementi poput prostorne strukture, distribucije resursa, infrastrukture, pristupa zelenim površinama te socio-kulturnih faktora postaju ključni fokusi analize. Ova analitička metodologija postaje važna jer omogućuje identifikaciju potencijala prostora, ali istovremeno otkriva i izazove s kojima se prostor suočava. Proučavanje dinamika poput migracija stanovništva, prometnih tokova ili društvenih interakcija pomaže u stvaranju holističkog prikaza urbanog tkiva. U konačnici, urbanistička analiza u ovom radu postaje ključni korak prema razumijevanju ne samo fizičkih karakteristika prostora već i njegove nerazdvojne veze s ljudskim iskustvom. Kroz njezinu primjenu, istraživač može formulirati temelje za spekulativne narative koji proizlaze iz detaljnog uvida u kompleksnost urbanog okoliša.

Autor koji piše o ovom pristupu je Kevin Lynch te u svom djelu „The Image of the City“ istražuje način na koji ljudi percipiraju, organiziraju i povezuju se s urbanim prostorom. Njegova osnovna ideja je bila razumjeti kako ljudi stvaraju mentalne mape svojih gradova i kako one utječu na njihovo ponašanje u tom prostoru.

- Prostorno iskustvo³:

Prostorno iskustvo može se definirati kao subjektivni doživljaj prostora koji proizlazi iz interakcije između osobe i njenog okoliša. Ova interakcija obuhvaća ne samo vizualne percepcije, već i emocionalne, senzorne, socijalne i kognitivne elemente. Prostorno iskustvo dublje je od samog fizičkog dojma prostora; ono uključuje emocionalne reakcije, asocijacije, sjećanja te kompleksne načine na koje ljudi doživljavaju i povezuju se s prostorom. U kontekstu ovog rada, gdje se kombinira naracija s analizom arhitekture, prostorno iskustvo može obuhvatiti aspekte emocionalne reakcije i kako korisnici doživljavaju prostor (osjećaj ugone, nelagode, inspiracije, nostalgije ili nekih drugih emocija), interakcije s prostorom (način na koji korisnici interagiraju s prostorom; rad istražuje kako su korisnici „prisvajali“ ili distancirano pristupali određenim prostorima, što može održavati njihovo prostorno iskustvo), socijalnog konteksta (način na koji društveni i kulturni kontekst utječe na

³ Lynch, K. (1960). "The Image of the City." MIT Press.

prostorno iskustvo te kako socijalni aspekti poput međuodnosa ljudi u određenom prostoru oblikuje njihovo doživljavanje tog prostora), transformacije iskustva kroz vrijeme (kako se prostorno iskustvo mijenja tijekom vremena i jesu li povijesni ili trenutačni konteksti imali utjecaja na način na koji ljudi doživljavaju prostor).

Prostorno iskustvo također možemo povezati sa autorom K. Lynchom i djelom „The Image of the City“.

- Spekulativna urbanizacija⁴:

Odnosi se na procese planiranja i razvoja urbanog prostora koji uključuju stvaranje budućih scenarija ili koncepta bez nužnog temelja u stvarnosti. Ovaj pristup često uključuje istraživanje alternativnih budućnosti i korištenje maštovitih narativa kako bi se istaknule moguće dinamike i izazovi u urbanom razvoju. Ključna karakteristika spekulativne urbanizacije je sposobnost generiranja kreativnih i inovativnih ideja koje često nadilaze konvencionalne granice urbanističkog planiranja. Ovaj proces može poticati inovaciju unutar urbanog prostora, pružajući prostor za eksperimentiranje s novim idejama i konceptima. S druge strane, spekulativna urbanizacija može ukazati na potencijalne probleme i konflikte u planiranju prostora, budući da se temelji na pretpostavkama i imaginaciji, a ne uvijek na čvrstim stvarnim podacima. Spekulativna urbanizacija otvara prostor za razmatranje različitih perspektiva i mogućnosti, ali istovremeno zahtijeva oprez u interpretaciji rezultata, budući da se temelji na predviđanjima i eksperimentima. Važno je prepoznati njezin potencijal za oblikovanje urbanog okoliša, ali i razumjeti ograničenja koja proizlaze iz nedostatka konkretnih činjenica u fazi planiranja.

Spekulativna urbanizacija nije nužno definirana kao zaseban pojam u klasičnoj literaturi, ali koncepti i ideje koji se povezuju s ovim interdisciplinarnim pojmom mogu se pronaći u radovima različitih autora u okviru različitih disciplina. Radovi koji se bave budućnošću, imaginacijom i inovacijama u urbanizmu mogu pridonijeti razumijevanju ovog koncepta.

Djelo „Delirious New York“, rani rad Rema Koolhaasa istražuje urbanistički razvoj New Yorka, posebice Manhattna koristeći se futurističkim i spekulativnim

⁴ Koolhaas R. (1978.) "Delirious New York: A Retroactive Manifesto for Manhattan."

elementima. Koolhaas analizira arhitektonske, kulturne i društvene aspekte grada kroz povijest, istražujući njegovu složenost i dinamiku. Predstavlja Manhattan kao jedinstveni laboratorij koji je proizveo jedinstvenu arhitektonsku i kulturnu formu. Glavni pojam koji se provlači kroz knjigu je ideja "Manhattanizacije," koja opisuje proces brze i koncentrirane urbanizacije karakterističan za New York. Kroz tekst, Koolhaas iznosi tezu o Manhattanu kao urbanom fenomenu koji ima svojstva delirija, a koji je, unatoč svojoj kaotičnosti, stvorio jedinstvenu arhitektonsku i kulturnu formu. "Delirious New York" nije samo analiza prošlosti već i spekulacija o budućnosti urbanizacije.

- Prostorna naracija:

Prostorna naracija je pristup koji koristi pripovijedanje kako bi prenio informacije o prostoru na način koji uključuje emotivni i kontekstualni aspekt prostornog okruženja. Kada se primjenjuje u kontekstu urbanističke analize, prostorna naracija ima moć otkrivati različite slojeve značenja, povijesne kontekste te socio-kulturne elemente prisutne u određenom prostoru. Ovaj pristup transcendirao je koncept prostora kao isključivo fizičkog mjesta, pretvarajući ga u nositelja priča i iskustava koja oblikuju naše razumijevanje urbanog okoliša. Kroz prostornu naraciju, prostor postaje dinamičan entitet s dubokim povezivanjem s ljudskim iskustvima i percepcijama. Analizom prostorne naracije, istraživači mogu otkriti ne samo kako ljudi doživljavaju prostor, već i kako se prostor povezuje s njihovim identitetima, memorijama i društvenim interakcijama. Ovaj pristup omogućuje razumijevanje urbanog okoliša na holistički način, uzimajući u obzir kompleksnost odnosa između prostora, ljudi i njihovih priča.

Prostorna naracija nije nužno definirana kao znanstveni pojam u literaturi te pojam prostorne naracije može biti višeznačan i koristiti se u različitim kontekstima, ponekad bez stroge definicije u znanstvenom smislu. U nekim slučajevima, termin može biti povezan s umjetničkim, filozofskim, ili čak praktičnim pristupima koji nisu uvijek čvrsto definirani u akademskoj literaturi.

- Društveni prostor:

Obuhvaća prostorne interakcije i dinamike među ljudima unutar određenog okoliša. U radu se koristi za analizu kako društveni elementi oblikuju i reflektiraju prostor Rikarda Benčića i Sveučilišnog kampusa, naglašavajući važnost zajednice i

socijalnih odnosa u urbanoj strukturi. Analiza društvenog prostora ne ograničava se samo na fizički raspored ljudi unutar prostora, već se fokusira na društvene elemente koji oblikuju i reflektiraju te prostore. Završni rad se bavi pitanjima kao što su: Kako društvene interakcije definiraju svakodnevno korištenje prostora? Kako zajednica oblikuje prostor i, obrnuto, kako prostor utječe na oblikovanje zajednice? Važnost zajednice i socijalnih odnosa u urbanoj strukturi postaje ključna tema u analizi Rikarda Benčića i Sveučilišnog kampusa. Autorica istražuje kako se društveni prostor manifestira u tim okruženjima, ističući specifičnosti koje doprinose ili izazivaju društvenu koheziju. Kroz ovaj pristup, naglašava se da oblikovanje urbanog prostora nije samo tehničko pitanje urbanističkog planiranja, već i kompleksan proces oblikovan društvenim odnosima i zajednicama koje ga nastanjuju.

- Identitet prostora:

Obuhvaća jedinstvene karakteristike i osobitosti prostora koje ga čine prepoznatljivim i različitim od drugih. U radu, identitet prostora analizira se kroz priče i specifičnosti kompleksa Rikard Benčić te Sveučilišnog kampusa, nudeći dublji uvid u način na koji se prostor percipira i kako se njegov identitet formira kroz vrijeme. Kroz povezivanje s metodologijom naracije, "Identitet prostora" prepoznaje se kao rezultat priča koje se pripovijedaju o prostoru. Autorica istražuje specifičnosti i priče koje krase Rikard Benčić, ističući kako su te priče utkane u samu tvar prostora. Slično, istražuje se i identitet Sveučilišnog kampusa, s posebnim naglaskom na kako ga studenti doživljavaju i oblikuju kroz svoje iskustvo. Analiza identiteta prostora u radu nije samo opisna, već predstavlja ključ za razumijevanje dinamika koje oblikuju te prostore kroz vrijeme. Kroz ovaj koncept, autorica se bavi pitanjima kao što su: Kako se prostor percipira od strane lokalnog stanovništva? Kako priče, događaji i promjene kroz povijest oblikuju identitet prostora? Koje su ključne značajke koje čine prostor prepoznatljivim i relevantnim?

Koncept identiteta prostora često se temelji na teorijama koje povezuju prostor s društvenim, kulturnim i povijesnim kontekstima, a niz autora nudi različite perspektive na pitanje identiteta prostora.

U ovom radu se ipak analizira identitet prostora na temelju dva stvarna prostora, i ulaznih podataka stvarnih osoba, a manje na temelju postojećih znanstvenih radova i autora.

- Žilavi Kampus:

Ovaj koncept označava otpornost i prilagodljivost Sveučilišnog kampusa, koristeći se spekulativnom naracijom kako bi se istražile potencijalne dinamike i problemi u budućnosti. Kroz prizmu spekulativne naracije, istraživanje se usmjerava prema imaginiranju različitih budućnosti kampusa. Ova metodologija omogućuje autorici da identificira ključne izazove s kojima se kampus može suočiti te da istraži moguće inovativne pristupe i rješenja. "Žilavi Kampus" postaje instrument za promišljanje o održivosti sveučilišnih prostora, istovremeno potičući razmatranje različitih faktora, poput tehnoloških, društvenih i ekoloških, koji oblikuju budućnost visokoškolskih ustanova. Ovaj koncept doprinosi dubljem razumijevanju dinamika sveučilišnih kampusa kao ključnih čimbenika urbanih pejzaža, izazivajući promišljanje o njihovoj ulozi i utjecaju na okoliš.

1. UVOD (POLAZIŠNE TOČKE)

U ovom završnom radu prikazana je analiza prostora i korisnika prostora metodom naracije.

Prvo dio rada obradio je prostor nekadašnjeg tvorničkog kompleksa Rikard Benčić, dok drugi dio rada prikazuje prostor Sveučilišnog kampusa u Rijeci.

Metoda naracije obuhvaća analizu povijesnog, arhitektonskog, tehničkog i društvenog konteksta. Naracijom se oslikava niz događaja vezanih uz prostor, a riječi su jednako važne koliko i sam prostor.

„Oblik slijedi funkciju“ (Sullivan 2012) je općepoznata fraza u arhitekturi nastala krajem 19. stoljeća kojom je oblik zgrade prati njezinu namjenu.

Funkcionalnost u arhitekturi ima ključnu važnost, no arhitekturu možemo zamisliti kao neispisanu knjigu. Svaka zgrada, svaki prostor, nosi potencijalnu priču, poput nepročitane knjige čija poglavlja nastaju iz priča ljudi koji su sudjelovali u njezinu stvaranju, kao i onih koji je nastavljaju oblikovati svojim svakodnevnim životom. Korisnici postaju sastavni dio zgrade, jednako važni kao beton, čelik ili staklo. Iako je oblik već definiran izgradnjom, razmišljati o korisnicima i načinima korištenja prostora postaje ključni element u dizajnu i projektiranju. Uvođenjem elemenata naracije u samu srž arhitektonske koncepcije, razmišljamo o tome kako će prostor evoluirati kroz priče koje će korisnici ispričati nakon izgradnje. Ovaj pristup potiče nas da unaprijed razmišljamo o iskustvima korisnika, o povezanosti s prostorom, te o načinima na koje će zgrada postati živo tkivo u tkivu grada.

Time se stvaraju prostorna iskustva, a potom isprepliću metodom naracije. Arhitektura premašuje domenu materijala i inercialnih programa, postajući živi rukopis koji korisnici ispisuju svojim pričama.

Postavljanjem pitanja o stvaranju prostora koji nije samo funkcionalan već i iskustven, otvaramo vrata za razmišljanje o tome kako oblik može podržavati funkciju i istovremeno stvarati duboka i bogata iskustva. Paradoks se pojavljuje u tome kako arhitektura može biti rukopis za iskustvene priče, ali istovremeno kako te priče mogu oblikovati arhitekturu.

Dilema se produbljuje pitanjem o tome kako oblik, organizacija elemenata i prostorni aranžmani mogu postati platforma za različite narative i doživljaje. Arhitektura, tretirana kao rukopis, zahtijeva promišljanje o načinu na koji prostor postaje složeni sustav odnosa u mnogostrukim dimenzijama. S obzirom na povijesni razvoj arhitekture, suvremeni pristupi prepoznaju kompleksnost i interakciju kao ključne aspekte.

U suvremenoj arhitekturi, naglasak se stavlja na raznolikost unutar homogenih struktura, gdje svaki entitet zadržava svoj identitet i doprinosi dinamičnom sustavu. Ovaj pristup omogućuje arhitekturi da postane kulisa za višestruke priče, gdje se prostor pretvara u dinamičnu scenografiju koja potiče različite narative i doživljaje. U suštini, ova paradigma transformira arhitekturu iz statičnog objekta u živo tkivo koje dijeli priče s korisnicima koji ga nastanjuju..

1.1. Hipoteze, pitanja, ciljevi

Poglavlje "Hipoteze, pitanja, ciljevi" postavlja temelje rada "Kako čitati Kampus?" kroz objašnjenje hipoteza koje služe kao osnova istraživanja. Hipoteze su precizno postavljene, pružajući jasnu i inovativnu perspektivu na analizirane lokacije, u ovom slučaju, bivši Tvornički kompleks Rikard Benčić i Sveučilišni kampus.

1.1.1. Naracija

Hipoteza: *Naracija kao alat za razumijevanje i proučavanje prostora i objekta.*

Ova hipoteza polazi od pretpostavke da naracija, odnosno pripovijedanje priča, može poslužiti kao učinkovit alat za promatranje i razumijevanje prostora i objekta iz perspektive koja nije uvijek očigledna ili dominantna. Umjesto tradicionalnih pristupa analizi prostora, naracija omogućuje korisnicima i promatračima da dožive prostor kroz pripovijesti, iskustva i perspektive koje se često ne uzimaju u obzir.

Priča je vrlo jednostavan ali moćan alat za privlačenje i držanje pažnje ljudi. Dobra priča nam može dati jasnu sliku situacije približavajući je čitatelju ili slušatelju na način da nam se prepričani narativ čini gotovo opipljivim iako nismo sudjelovali u istom.

Pripovijedanje je od pamtivyjeka bio najčešći i najuspješniji oblik komunikacija te prenošenja žive riječi i nezapisanih usmenih predaja. Uloga pripovijedanja u arhitekturi odnosi se na ideju da arhitektura ima moć pričati priče i prenijeti značenje kroz svoju formu i prostorne odnose.

Primjerice, umjesto da se prostor promatra isključivo kroz tehničke ili arhitektonske aspekte, naracija omogućuje uključivanje emocionalnih, povijesnih ili društvenih elemenata. Na taj način, prostor postaje više od fizičke strukture; postaje nositelj priča, iskustava i značenja. Ova hipoteza sugerira da korištenje naracije kao alata može proširiti perspektive i doprinijeti bogatijem i dubljem razumijevanju prostora i objekta. Na taj način dobivamo novu perspektivu prostora u kojoj bi svaki objekt (zgrada) mogao ispričati priču o ljudima koji tamo borave i rade, vlasniku mjesta ili samom razlogu zašto ono uopće postoji.

Bernard Tschumi je arhitekt koji snažno zagovara potencijal integracije priče i arhitekture te je slavnu frazu „forma slijedi funkciju“ preinačio u „forma slijedi fikciju“. (Bernard Tschumi, intervju 2004., New York) (Tschumi, Bernard Tschumi: I believe in placing architecture in the realm of ideas and invention 2004)

Zgrade s vremenom stare i propadaju, te je upravo priča (o njima) ono što ih može održati na životu. Kada se priče razvijaju kroz arhitekturu, svaki izgrađeni oblik pretvara se u živi organizam; onaj koji ima priču za ispričati svakom prolazniku. O arhitekturi ne razmišljamo više kao o sagrađenoj materiji, nego kao o organizmu, obliku života.

Funkcija građene forme u ovom slučaju postaje samo dio slagalice. Fikcija povezana sa osmišljavanjem prostora može biti potpuno izmišljena ili inspirirana iz stvarnim događajima ili ljudima, kao što je slučaj sa prostorom Rikarda Benčića.

Iako svaki projektirani objekt koji postoji u prostoru ima priču o konceptu ili način koji je nastao, često se desi da pozadinska priča ne ugleda svjetlo dana. Metodama dokumentacije i arhiviranja, edukacijom o važnosti priče i komunikacijom sa javnosti moglo bi se postići da te pozadinske priče postanu sastavni dio javnog diskursa o arhitekturi. Na ovaj način, često vrlo upečatljive pozadinske priče ne bi ostale neispričane, već bi doprinijele bogatstvu percepcije i razumijevanju prostora.

1.1.2. Znanstveni okvir povezivanja arhitekture i naracije

Hipoteza: *Integracija narativnih elemenata u promatranje arhitekture omogućava razumijevanje prostora, gdje su osjećajni i iskustveni aspekti jednako relevantni kao arhitektonski i građevinski elementi.*

Arhitekt Nigel Coates tvrdi da funkcija jednog arhitektonskog objekta ima manje veze sa arhitektonskom strukturom, a više sa aspektima koji su golim okom, na prvi pogled, neprimjetni. Smatra da restoran nije samo restoran, već da isti može postati pozornica. (Nigel Coates, *Narrative Architecture*, 2012.) (Coates 2012)

Tvrdi da arhitektura treba sadržavati mentalnu dimenziju, vremensku dimenziju i prema tome narativnu dimenziju. On prostor promatra poput poprišta, prostora gdje se odvija scenarij van zamišljene funkcije prostora kao mjesta ljudskog boravka. Također, slojevi prostora koji se referiraju na prošlost i budućnost mogu vrlo dobro naglasiti karakteristike sadašnjosti.

Takvom analogijom je promatran prostor Benčića kao i žilavog Kampusa te je za prostor Benčića prikazan niz priča inspiriranih stvarnim događajima i ljudima, dok je na prostoru Kampusa primijenjena fikcija.

Ukoliko se prostor Rikarda Benčića, Sveučilišnog kampusu ili nekog drugog promatra na odgovarajući način, kao scenografija unutar koje se odvijaju određene vidljive i nevidljive karakteristike, tada možemo razumjeti taj prostor kao nespuštenu knjigu događaja. Na taj način upotrebljavamo imaginaciju u kojoj su osjećajni i iskustveni aspekti jednako bitni kao i arhitektonski i građevinski elementi.

1.1.3. Primjena naracije

Hipoteza: *Primjena naracije omogućava dublje razumijevanje arhitekture i stvaranje emotivne povezanosti s korisnicima, potičući istraživanje socioloških i povijesnih aspekata prostora.*

U promatranju objekta ili prostora od strane korisnika, priču priča narator, u ovom slučaju, autor rada. Priča može biti jednostavna ili složena, zahtijevajući promišljeno razmatranje kako bi se shvatila. Kroz naraciju, arhitektura se produbljuje, istražujući nepoznato i potičući znatiželju, stvarajući time vezu s korisnicima. Priča o prostoru obuhvaća elemente poput namjene prostora, značajki lokacije, programa

sadržaja, povijesne pozadine i društvenog konteksta. Važno je napomenuti da, iako prostor sam po sebi ne priča priču, svojim značajkama doprinosi narativu.

Narativ može biti oblikovan da nešto objasni, da vodi slušatelja prema određenoj ili općoj istini o promatranom svijetu ili može pričati specifična zapažanja. Ponekad je cilj naratora jednostavno zabaviti, ispričati trenutak nekog događaja, ali je vrlo često i cilj priče pomoći u razumijevanju nečega ili potaknuti kritično razmišljanje. Priča donosi mogućnost da se promatrač identificira i poistovjeti sa prostorom i događajima.

Na ovaj način arhitekturu ne promatramo samo kao niz standardnih tipova građevine koje mogu biti univerzalno primjenjene već promatramo autentičan svijet nekog prostora, u ovom slučaju – Rikarda Benčića i Kampusu.

Priče, naročito životne priče te empatija koju one izazivaju su ono što nas čini ljudima te djelomično određuje kakvim čovjekom postajemo. Razvijanje naracije sagledavanjem arhitekture i prostora razvijamo potrebu da se proučava životna naracija prostora i diskutira o različitim pojavama koje možda na prvi pogled nisu uočljive.

U ovom radu, proces naracije počinje s nestrukturiranim prikupljanjem životnih priča prostora Sveučilišnog kampusa Rikarda Benčića i njegovih stanovnika. No, s vremenom, ovaj proces uzdiže se na višu razinu, istražujući sociološke teme i analizirajući povijesne obrasce, što omogućuje detaljno i međusobno istraživanje.

1.1.4. Metoda naracije kao vrsta kritičke metode postojećeg ili planiranog stanja prostora

Hipoteza: Integracija naracije kao kritičke metode u analizi prostora omogućava dublje razumijevanje iskustava korisnika, analizu društvenih i emotivnih aspekata, isticanje sukoba, promicanje alternativnih perspektiva te razotkrivanje povijesnih i kulturnih konteksta prostora.

Naracija, u ovom slučaju primijenjena na prostor Sveučilišnog kampusa nudi spekulativne priče u svojstvu kritičkog instrumenta. Kada se naracija koristi na takav način postaje moćan alat za istraživanje, izražavanje i kritiziranje različitih aspekata arhitekture i prostornog planiranja, posebno s naglaskom na post – occupy analizu tj. na istraživanje i analizu prostora nakon što je već izgrađen i koristi se. Kroz priče se

stvaraju veze između ljudi i prostora, čime se omogućuje dublje razumijevanje i analiza.

Kroz rad i priče sa Benčića i Kampusa identificirani su idući aspekti metode naracije kao vrsta kritičke metode:

- Osvještavanje iskustava korisnika:

Pisanje priča o stvarnim iskustvima ljudi u određenom prostoru može osvijestiti aspekte arhitekture koji možda nisu očigledni samo promatranjem oblika i funkcije. Naglasak na doživljajima i iskustvima korisnika može ukazati na nedostatke ili prednosti prostora koji nisu odmah vidljivi.

- Analiza društvenih i emotivnih aspekata:

Naracija omogućava istraživanje društvenih i emocionalnih dimenzija prostora. Kroz priču, može se razumjeti kako se ljudi osjećaju u određenom okruženju, kako interagiraju međusobno i s prostorom te kako arhitektura utječe na njihovu svakodnevicu.

- Isticanje sukoba i izazova:

Kroz priče, moguće je istražiti i prikazati sukobe ili izazove s kojima se korisnici suočavaju u određenom prostoru što može uključivati pitanja pristupačnosti, inkluzivnosti ili problema s održavanjem prostora

- Promicanje alternativnih perspektiva:

Korištenje različitih narativa omogućava prikaz različitih perspektiva. Može poslužiti kao kritika u situacijama gdje su određene skupine ili potrebe korisnika zanemarene u dizajnu ili upravljanju prostorom.

- Razotkrivanje povijesnih i kulturnih konteksta:

Naracija omogućava istraživanje povijesnih i kulturnih aspekata prostora. Kroz priču, moguće je istražiti kako je prostor evoluirao tijekom vremena i kako su promjene utjecale na korisnike i kako su se samo korisnici mijenjali.

1.2. Teorijski okvir rada

Teorijski okvir ovog rada, koji povezuje naraciju i arhitekturu uključuje nekoliko elemenata:

- Povezanost naracije i prostora i arhitektonskih narativa

Istraživanje radova koji proučavaju kako prostor može „pričati priču“ ili kako arhitektura može biti shvaćena kao narativna struktura pruža okvir za ovakav pristup. Djela autora koji su istraživali arhitektonske narative kao način razumijevanja i komuniciranja o arhitekturi mogu biti relevantna za povezivanje arhitekture s naracijom. Niže navedeni autori te njihova djela odabrani su kao teorijski okvir koji informira razumijevanje veze između arhitekture i naracije te ti primjeri služe kao referenca za šire kontekstualiziranje istraživanja. Ovi teorijski pristupi odabrani su na temelju prepoznate relevantnosti u području arhitekture i naracije.

- „Narrative Architecture: Architectural Design Primers Series“ – Nigel Coates:

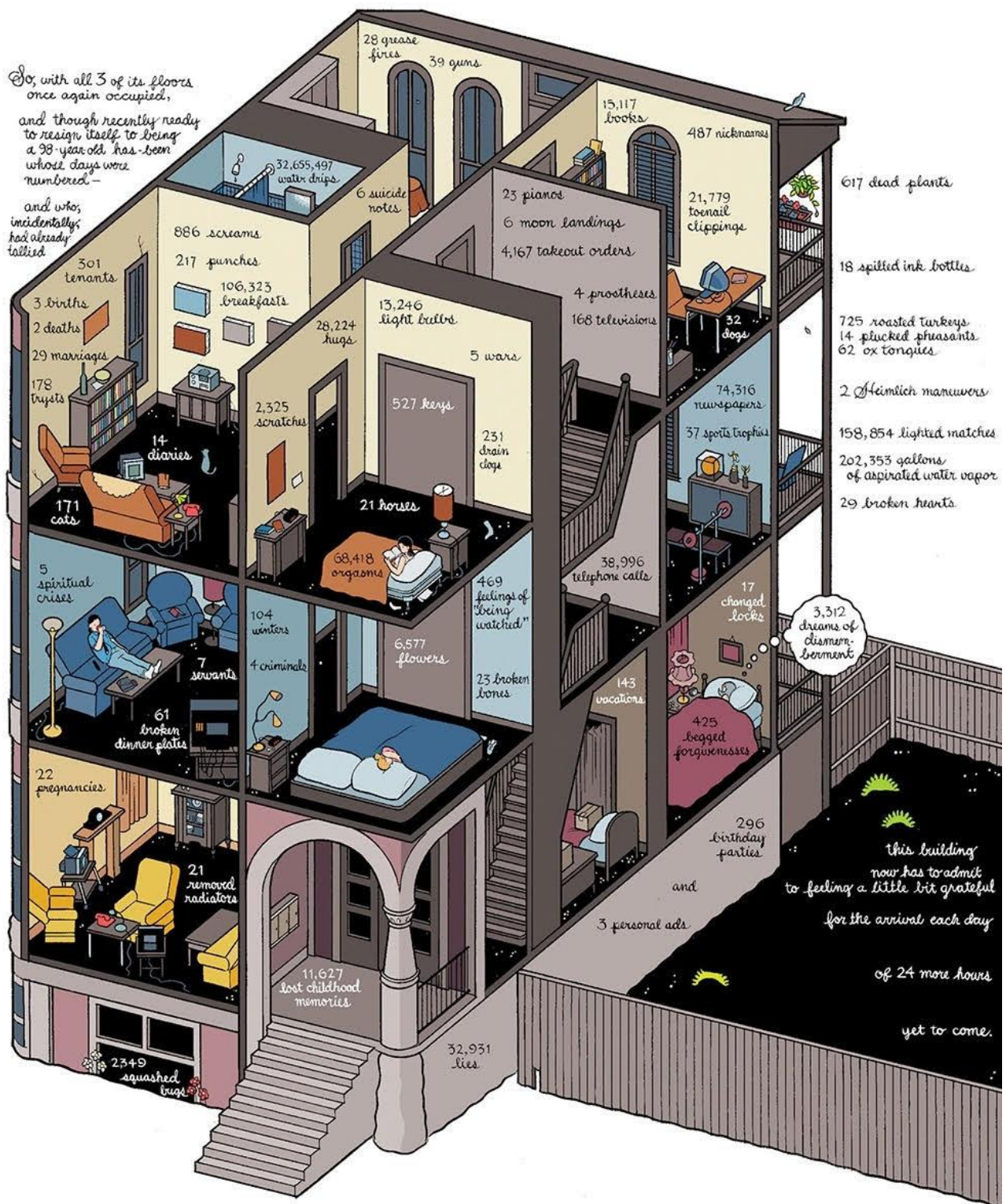
Nigel Coates je arhitekt i teoretičar koji je istraživao narativne aspekte arhitekture. Ovo djelo nudi praktične primjere kako arhitektura može ispričati priču. Posebno je zanimljiv dio u kojem autor razmatra emocionalnu dimenziju arhitekture što se može povezati sa ovim Završnim radom. U njegovom djelu emocije koje arhitektura izaziva mogu se promatrati kao dijelovi šire naracije. (Coates 2012)

- „Event-Cities“ – Bernard Tschumi:

U djelima ovog arhitekta i teoretičara česta je povezanost pitanja naracije, prostora i arhitekture. Tschumi naglašava ideju da arhitektura treba ići dalje od tradicionalne ideje prostora kao statičnog mjesta i umjesto toga naglašava dinamiku i događaje koji se odvijaju unutar tog prostora. (Tschumi, Event-Cities 1994)

- „Jimmy Corrigan, the Smartest Kid on Earth“, „Building Stories“ – Chris Ware:

Autor poznat po svojim grafičkim romanima koristi arhitekturu i prostor kao ključne elemente svojih priča. U svom djelu „Building Stories“, Ware proučava živote različitih stanovnika jedne zgrade u Chicagu. Umjesto klasičnog romana, koristi različite vizualne medije poput stripova, knjiga, brošura i plakata te svaki dio otkriva drugu perspektivu i priču o ljudima u toj zgradi. Ovakav pristup pomoguje čitateljima da dožive prostor iz različitih kuteva, kako fizički tako i emocionalno. Ware koristi arhitekturu kao okvir kroz koji istražuje ljudske priče i odnose te time povezuje prostor s dubljim, osobnim narativima. (Ware 2012)

Slika 1. Grafički prikaz iz stripa Building stories

- Prostor kao društveni kontekst:

Razmišljanje o prostoru ne samo kao fizičkom entitetu već i kao društvenom konstruktumu može biti važno. Teorije koje proučavaju socijalne aspekte prostora, kao što su teorije prostorne pravde mogu biti povezane sa ovakvim temama.

- Teorija prostorne pravde (Spatial Justice) - Edward Soja; razmatra pitanja pravde u raspodjeli resursa, pristupu urbanim dobrima te sudjelovanju građana u procesima urbanih prostora. Može se primijeniti kako bi se analizirao društveni kontekst iz perspektive radnika na gradilištu (što je dio drugog dijela rada), posebno ako su ti radnici često marginalizirani ili im nedostaje pristup urbanim resursima. (Soja W. 2009)
- Teorija prava na grad (Right to the City) – Henri Lefebvre, David Harvey; teorija naglašava pravo svih građana na sudjelovanje u oblikovanju i korištenju urbanog prostora. U kontekstu priča koje su ispričane na prostoru Benčića, može se analizirati kako radnici koji sudjeluju u izgradnji grada doživljavaju gradski prostor i koliko im je omogućeno da sudjeluju u oblikovanju grada u kojem rade. (Lefebvre n.d.)

- Kritički urbanizam:

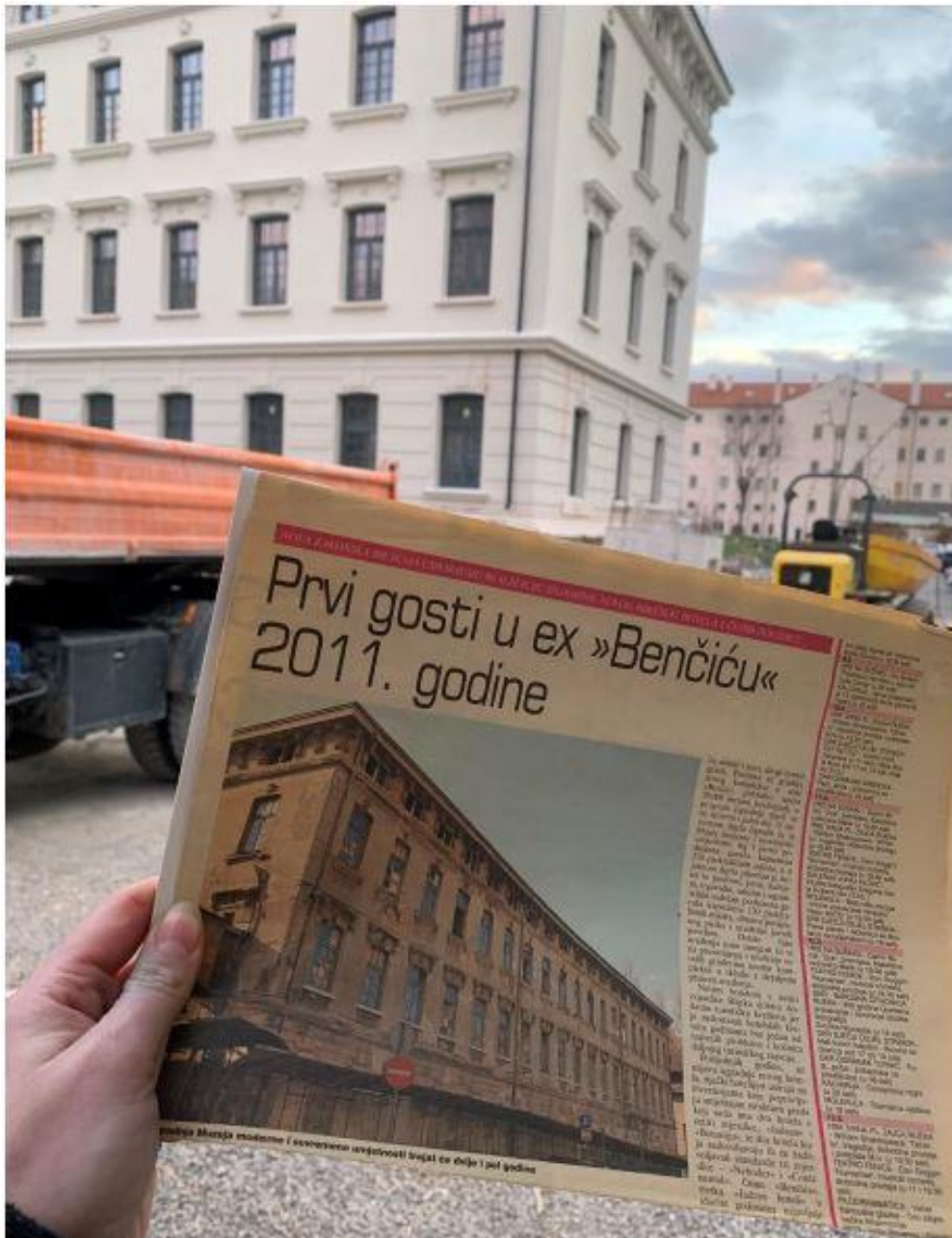
Ova teorija bavi se analizom prostora kroz društveni, politički i kulturni kontekst. Povezivanje naracije s kritičkim urbanizmom može pokazati kako se prostor povezuje s društvom i kako se može kritički analizirati kroz priče. (Nkula-Wenz 2022)

2.PROJEKTNI ZADATAK

Završni rad kroz metodu naracije analizira dva prostora, prostor nekadašnjeg tvorničkog kompleksa Rikard Benčić i prostor Sveučilišnog kampusa u Rijeci.

Prilikom analize prostora Rikarda Benčića u obzir su se uzele sve zakonitosti prostora koje nisu bile predviđene incijalnim projektiranjem prostora. Unutar promatrane zone su se razvili međudnosi prostora i ljudi ne nužno u skladu sa programom i namjenom prostora. Prostor Benčića promatran je kao grad unutar grada sa već uhodanim sustavom funkcioniranja. Jasno su podijeljene zone korisnika, stanovnika i posjetitelja.

Urbana kompleksna zona Kampusa se može promatrati na sličan način. Kampus ima nekoliko povijesnih i društvenih slojeva te izrazitu transformaciju prostora od primarne do današnje namjene, a unutar transformacije dešavale su se višegodišnje pauze u vidu stagnacije i nedovršetka što je u pojedinim periodima bilo karakteristično i za prostor Rikarda Benčića.

Slika 2: Autorska fotografija I.M. 12/22

Na jednom i drugom prostoru se primjenjuje metoda naracije sa razlikom da je naracija na prostoru Rikarda Benčića u potpunosti preuzeta iz stvarnih priča i osoba te dokumentirana u realnom vremenu, dok je za prostor Sveučilišnog kampusa korištena spekulativna metoda naracije.

Iako je na jednom prostoru naracija preuzeta iz potpuno istinitih događaja, a na drugom spekulativno razvijena sa smjernicama korisnika tog prostora obje narativne

metode služe kao metoda observacije i analize trenutnog stanja te kritike na nelogičnosti u organizaciji prostora i interakciji s korisnicima.

Također je primijenjena metoda terenskog istraživanja u vidu intervjuiranja korisnika oba prostora te je uočena razlika odaziva korisnika. Naime, prostor Benčića su korisnici „prisvajali“ iako je prostor bio „teži“ za „konzumiranje i korištenje“, dok se korisnici Kampusa prilično distancirano i indiferentno postavljaju obzirom na mogućnosti korištenja tog prostora.

Ove dvije različite metode naracije, jedna zasnovana na stvarnim događajima, a druga na spekulacijama zajedno pružaju dublji uvid u prostorne dinamike i odnose ljudi i prostora.

Metoda observacije, koja uključuje dokumentiranje stvarnih iskustava i priča korisnika prostora Rikard Benčića, omogućuje detaljan uvid u stvarn i provjerljive interakcije unutar prostora. S druge strane, spekulativna metoda naracije za Sveučilišni kampus doprinosi razumijevanju potencijalnih dinamika, omogućujući razmišljanje o alternativnim stvarnostima.

Obje metode također služe kao kritički alat. Kroz observaciju stvarnih priča, mogu se identificirati nelogičnosti u trenutnom dizajnu ili organizaciji prostora Rikarda Benčića. Spekulativna naracija kritički promišlja o mogućim budućnostima Kampusu, ukazujući na nedostatke ili potencijalne probleme koji se mogu pojaviti.

Ovaj interplay između stvarnih i spekulativnih narativa stvara bogatstvo perspektiva u analizi prostora. Kroz ovu kombinaciju, rad ne samo da opisuje trenutno stanje prostora nego i potiče razmišljanje o mogućim transformacijama, poboljšanjima i inovacijama koje bi mogle unaprijediti iskustvo korisnika i društva koje koristi te prostore.

Projektni značaj rada "Kako pričati Kampus?" iz područja urbanih studija i arhitekture proizlazi iz ideje da se primijeni koncept naracije na analizu i razvoj urbanog prostora, konkretno prostora Kampusu.

Istražuje se kako se naracija može koristiti kao alat za sagledavanje prostornog planiranja, razumijevanje interakcije korisnika s prostorom te stvaranje kvalitetnijeg i smislenijeg prostornog okruženja uz primjenu kritičkog razmišljanja i osvrta na postojeću stvarnost.

"Kako pričati Kampus?" donosi novi pristup promišljanju o prostoru i arhitekturi. Analiza i interpretacija prostora Rikarda Benčića te primjena iste metodologije na Kampus omogućuju razvoj priče o prostoru, korisnicima i njihovim interakcijama s prostorom. Ovaj pristup daje novu dimenziju prostornom planiranju i dizajnu, potičući na razmišljanje o vezi između fizičkog prostora i ljudskih iskustava.

Kroz različite narative koji se grade, od problema nedostatka prostora za druženje, preko potrebe za balansom između različitih potreba korisnika do kritike prekomjerne fokusiranosti na automobile, rad ističe ključne aspekte razvoja kvalitetnog sveučilišnog okruženja.

Time, projektni značaj rada obuhvaća:

- Inovativni pristup:

Metoda primjene naracije na analizu urbanog prostora, konkretno Kampusu, predstavlja inovativan pristup razmišljanju o arhitekturi i prostornom planiranju. Ovakav pristup može otvoriti nove perspektive u razmijevanju veze između prostora i korisnika.

- Razvoj korisničkog iskustva:

Fokus na korisničkom iskustvu omogućuje razmijevanje kako korisnici doživljavaju i interagiraju s prostorom. Rad potiče razmišljanje o tome kako arhitektura može bolje podržati potrebe i interese korisnika, stvarajući prostor koji je funkcionalan i smislen.

- Kričku refleksiju:

Kroz naraciju, rad kritički propituje postojeće stanje i nedostatke u prostornom planiranju Kampusu. Ova kritička refleksija pomaže identificirati probleme i nedostatke te sugerira moguća rješenja i pravce razvoja.

- Razvoj vizije:

Kreiranje različitih narativa o budućnosti kampusu pomaže u razvijanju vizije za prostornu transformaciju. Narativi nude mogućnosti za kreativno i inovativno razmišljanje o razvoju prostora koji će bolje odgovarati potrebama zajednice.

- Povezivanje s interdisciplinarnim diskursom:

Rad spaja područja arhitekture, urbanog planiranja i sociologije. Interdisciplinarni pristup omogućuje da se razumiju šire implikacije i kontekst istraživanja, doprinoseći širem dijalogu o razvoju urbanih prostora.

Ukupno gledano, projektni značaj rada je u razvijanju novih perspektiva o tome kako razmišljati o urbanom prostoru, naglašavajući važnost korisničkog iskustva i priča koje prostor može pričati.

2.1. Prostor bivšeg tvorničkog kompleksa Rikard Benčić

Projekt analize prostora ex. Tvorničkog kompleksa Rikard Benčić primjenom metode naracije nastaje na početku spontano, a zatim strukturirano.

Projek nije razrađen na način da mu se pristupilo planiranim istraživanjem već su korištene fotografije autorice rada nastale na tom prostoru od studenog 2019. godine do siječnja 2023. godine koje postaju podloga za naraciju.

Fotografije su nastale intuitivno obzirom da autorica na prostor Rikarda Benčića, tada gradilište dolazi kao voditelj radova sa uvidom u situacije i odnose neuočljive „izvana“.

Zatečena fenomenima prostora na koje je naišla počinje shvaćati da se nalazi u malom gradu unutar grada sa već usvojenim sustavom funkcioniranja i intuitivno počinje fotodokumentirati situacije na koje nailazi. Benčić, iako u tom trenutku gradilište, egzistira kao već uhodani grad. Jasno su podijeljene zone među izvođačima radova, stanovnika Benčića i obrtnika kvarta. Zna se gdje su punktovi za objedovanje, druženje i izolirani su prostori za toalet. Kao i u svakom malom gradu zna se tko kad dolazi, odlazi, tko se s kim druži te su i neprovjerene informacije i glasine neizostavan dio dnevnog funkcioniranja grada unutar gradilišta. Osim same specifičnosti funkcioniranja tako velikog gradilišta, sam prostor koji ima više zanimljivih povijesnih i društvenih slojeva te nevjerojatna transformacija prostora postaje poticaj za fotografsko dokumentiranje prostora Benčića.

Razradom projekta na Urbanim studijima, fotografije se slažu u smislene cjeline sa jasnim fenomenima prostora.

Kako bi se zaokružila cijela priča društvenog konteksta na prostoru Rikarda Benčića odrađeno je istraživanje u vidu razgovora sa obrtnicima koji egzistira na tom prostoru od početka 90-ih te su oni dali svoje viđenje prostora i višegodišnjih dešavanja.

Slika 3: Autorska fotografija I.M. 12/22

2.2. Prostor žilavog Kampusa

Cilj Studija na kojem je razvijen ovaj završni rad je bio razviti strategiju dizajna za kompleksnu urbanu Zonu kampusa te postavljanje strategije u suodnos s konceptom „Žilavog Kampusa“.

Kada neki prostor, poput Sveučilišnog kampusa okarakteriziramo kao „žilav“, obično to znači da je taj prostor izdržljiv, prilagodljiv i sposoban se nositi s izazovima ili promjenama.

Upotreba termina „žilav“ sugerira da „Žilavi Kampus“ ima svojevrsan otpor ili sposobnost da se održi ili prilagodi u različitim uvjetima.

Primjena žilavosti na Sveučilišni kampus može značiti da je taj prostor izgrađen s resursima, sustavima ili politikama koje ga čine otpornim na promjene ili izazove koji bi mogli utjecati na normalno funkcioniranje sveučilišta. To može uključivati fleksibilne obrazovne programe, snažne zajednice studenata, dobro uspostavljene sustave podrške ili sposobnost prilagodbe novim tehnologijama i pedagoškim praksama.

Narativi osim kritike trenutnog stanja prikazuju svojstva izdržljivost, prilagodljivost i vitalnost u odnosu na izazove koji se mogu pojaviti u okruženju sveučilišta, u ovom slučaju žilavog Kampusu.

Slika 4: Ortofoto kampusa (DeltaLab prezentacija 2. semestra)

2.2.1. Bilježenje procesa rada kojim se došlo do naracije

Kako bi se kvalitetnije analizirao društveni kontekst Sveučilišnog kampusa, izrađena je anketa čiji ispitanici su bili studenti sa kampusa. Anketa je postavljala jednostavna i osnovna pitanja o prostoru i programu kampusa (vrijeme provedeno na kampusu, prostorni i programski sadržaji kampusa i generalna analiza kampusa). Rezultati su pokazali mnogobrojne ponavljajuće odgovore koji predstavljaju želje i potrebe vezane u prostor i temat prostora te je anketa poslužila kao kao „okidač“ za narative. Mali dio odgovora ankete je dao konstruktivne prijedloge sadržaja i prostora dok je većinski dio odgovora predložio rješnja problema kampusa bez ikakvog urbanističkog i arhitektonskog uporišta.

Osim malog broja ispitanika koji su pristupili eksplorativnom procesu indikativna je bila i količina nezainteresiranih ispitanika čiji odgovor je bio jednostavno – ne znam. Obzirom da se anketa i odaziv na istu može okarakterizirati kao slab te ista kao neuspješna ona nam koristi kao poticaj za analiziranje, promišljanje i daljnje postupanje planiranja i projektiranja prostora i namjene Kampusa kroz metodu naracije.

Na samom početku anketnog ispitivanja, odgovori su bili „obećavajući“ (konstruktivni prijedlozi planiranja prostora i sadržaja) te su vodili priču u jednom smjeru. Kako je anketa dobivala sve veći broj ispitanika, odgovori su postajali sve „besmisleniji“ te je inicijalno planirani rad otišao u suprotnom smjeru slijedeći rezultate ankete. Naime, odgovori su indirektno ukazali na problematiku kampusa bez da sami ispitanici shvaćaju koja je to problematika. Promislilo se o tome koje skupine se želi zastupati i na što će se naracija referirati.

Dio narativa je u svojim pričama išao u krajnost kako bi provocirao (i dobio odgovor umjesto „ne znam“ iz ankete) te kritizirao i ukazao na problematiku. Naracija se referira na uočene probleme. Ovom metodom, priče postaju alat kojim promišljamo trenutni prostor i sadržaj sa ciljem kritičkog osvrtta.

Pasivnoj studentskoj masi kampus kao „hrpa zgrada“ nije zanimljiv ni poticajan ali kada se prikažu priče metodom naracije koje ti prostori stvaraju mogli bi dobiti potpuno novu dimenziju Kampusa i reakcija na Kampus. Aneka je „iznjedrila“ tri glavne problematike koje se mogu podijeliti na: razlog dolaska na Kampus, potencijal

Kampusu te prostor druženja i način socijalizacije studenata zbog manjka kvalitetnog prostora. Navedene problematike postaju tri teme koje se razrađuju kroz narative.

Slika 5: Kolaž kampusa (autorski kolaž I.M. 05/23)

- Razvoj narativa :1

Anketno pitanje „Zbog čega se zadržavate na kampusu?“ je (neočekivano) većinski dobilo za odgovor: „*zbog menze, isključivo radi prehrane, idem u menzu, ako idem na ručak, jelo*“ u kombinaciji sa „*većina kolegija može se odraditi online, dolazim na fakultet samo na ispite*“.

Odgovori su u potpunosti zanemarili sveučilišni i obrazovni kontekst zbog kojeg Kampus zaista postoji te se razlog dolaska sveo isključivo na – prehranjivanje i polaganje ispita.

Potaknuto time, storrtellingom se želi spekulirati budućnost te kritički prikazati kampus kroz narativ hrane te bi fokus prikaza bio pogled kroz hranu.

Naracija bi promišljala nove prostorne i društvene forme koje bi zamjenjivale narative sadašnjosti na koje smo naučeni kako bi ukazala na nelogičnosti trenutnog stanja. Pričom se želi propitati koja je poanta Kampusu uopće, što kada bi distopijskim scenarijem nastupila zaraza hrane, što kada se ljudi ne bi hranili na nama poznat i uobičajen način i kakve bi to posljedice imao za posjećenost i razvoj

kampusu? Naracija ukazuje da je obrazovna svrha svedena na nivo prehranjivanja isključivo hranom, bez prehranjivanja znanjem što je početna ideja i razlog postojanja Kampusu kao takvog.

- Razvoj narativa 2:

Anketno pitanje „Uočavate li mjesta ili prostora Kampusu, unutar i oko fakulteta neiskorištene, a smatrate da bi se mogla iskoristiti na bilo koji način koristan studentima?“ je za odgovor dobilo veliki dio odgovora: *“zemljište iza doma treba pretvoriti u parking, premalo parkirališta ima, parkiralište za automobile, urediti prostor iznad paviljona za više parkirnih mjesta kako ne bi morali po blatu parkirati“*.

Odgovori su primat dali automobilima, nad bilo kakvom potrebom za razvijanje bilo kakvih drugih korisnih edukacijskih, sportskih i društvenih sadržaja.

Naracijom bi radikalizirali željeno stanje i osvijestili na potpuni gubitak želje za kvalitetnim prostorom i programom na Kampusu.

- Razvoj narativa 3

Treći uočeni problem načina socijalizacije studenata zbog manjka kvalitetnog prostora je uočen kroz pitanje „Koja su najčešća li mjesta ili prostori spontanog druženja studenata koja nisu prvotnom funkcijom zamišljena za tu namjenu?“.

Odgovori koji su ukazali na manjak kvalitetnog prostora za druženje te otuđenje studentske interakcije su bili: *„stepenice ispred ulaza, stepeništa, ulaz, izlaz, ispred vrata od zgrade, pred ulazom na fakultete, ispred doma“* što ukazuje na druženje koje se svodi samo na površno provođenje vremena u prolazu zbog nedostatka adekvatnih prostora.

Naracijom bi kritički sagledali kontekst uzroka ove nelogične prostorne i društvene forme u kojoj je glavni prostor za druženje studenata na Kampusu koji bi trebao omogućavati druženje i grupnu razmjenu znanja, onaj koji omogućuje provođenje vremena samo „u prolazu“.

2.2.2. Korelacija prostora Rikard Benčić i Sveučilišnog kampusa

- Rikard Benčić

- Metoda naracije: Analiza prostora Rikarda Benčića provodi se kroz metodu naracije, temeljenu na stvarnim događajima i pričama koje su dokumentirane u realnom vremenu.
- Funkcioniranje prostora: Benčić se promatra kao grad unutar grada s uhodanim sustavom funkcioniranja. Različite zone su jasno podijeljene za korisnike, stanovnike i posjetitelje.
- Istraživanje: Provedeno je istraživanje kroz razgovore s dionicima koji djeluju na tom prostoru dugi niz godina, pružajući dubinu analizi.
- Primijenjenje metode: Kombinacija metoda observacije stvarnih iskustava i priča te terenskog istraživanja pruža detaljan uvid u prostorne dinamike i odnose ljudi i prostora.

- Sveučilišni kampus

- Metoda naracije: Analiza prostora kampusa koristi spekulativnu metodu naracije koja razvija priče s smjernicama korisnika. Razlikuje se od Benčića gdje su priče u potpunosti temeljene na stvarnim događajima.
- Funkcioniranje prostora: Kampus se opisuje kao „žilav“, izdržljiv i prilagodljiv, s fokusom na sposobnost suočavanja s izazovima i promjenama
- Istraživanje: Istraživanje se temelji na terenskom istraživanju i anketi provedenoj među studentima kako bi se dobile povratne informacije o prostoru i programu Kampusu
- Primijenjenje metode: Anketno istraživanje služi kao polazna točka za razvoj narativa, koristeći se spekulativnim pričama za promišljanje o potencijalnim dinamikama i problemima u budućnosti

- Usporedba

- Metoda naracije: Benčić koristi observaciju stvarnih iskustava, dok Kampus koristi spekulativnu naraciju
- Funkcioniranje prostora: Iako se Benčić opisuje kao grad s već uhodanim sustavom, dok je Kampus fokusiran na svoju „žilavost“ i sposobnost prilagodbe zapravo se žilavost prostora uočava u oba slučaja. Kampus je prošao transformaciju prostora od 30-ih godina prošlog stoljeća kao kompleks vojarnе, dok je prostor Benčića krajem 19. stoljća imao namjenu tvorničkog kompleksa. Oba prostora su svojom prilagodljivošću uspjeli prebroditi mnogobrojne stagnacije, namjene i preinake prostora.
- Istraživanje: Benčić kombinira fotodokumentaciju, razgovore i istraživanje prostora, dok Kampus koristi anketu među studentima.
- Ciljevi naracija: Naracija na Benčiću fokusirana je na identifikaciju nelogičnosti u prostoru te pričanje pozadinskih priča, dok naracija Kampusa također identificira nelogičnosti u prostoru ali i propitkuje buduće dinamike i potencijalne probleme.

U konačnici, i Benčić i Kampus koriste naraciju kao alat za kritičko promišljanje o urbanim prostornim dinamikama i odnosima ljudi i prostora, ali postoje određene razlike u pristupu. Benčić se oslanja na stvarne interakcije, dok Kampus, iako polazi od ankete, pokušava provokativnim i ekstremnim narativima ukazati na nedostatke i potencijale. Oba pristupa doprinose kritičkom razumijevanju veze između prostora i društva.

Iduća tri narativa (prikazana u grafičkom dijelu Završnog rada) služe kao imaginarna slika koja ilustrira ekstremne scenarije i njihove potencijalne posljedice. Koriste se kako bi naglasili određene aspekte sveučilišnog iskustva i potencijalnu opasnost od trenutnog prekomjernog fokusa na isključivo jedan element.

Ovakvi scenariji, iako neobični, pokazuju kako kritički mogu ukazati na nelogično oblikovanje prostora i raspored aktivnosti na Sveučilišnom kampusu.

3.ZAKLJUČAK

U zaključku ovog rada ističu se ključne točke koje proizlaze iz analize prostora Rikarda Benčića i Žilavog Kampusa primjenom metode naracije i urbanističke analize. Ciljevi i hipoteze postavljeni na početku istraživanja kroz teorijski okvir su uspješno ostvareni kroz provedbu metodološkog pristupa i analize specifičnih prostora.

Rikard Benčić, kao kompleksni urbanistički prostor, kroz metodu naracije otkriva slojeve prostornog iskustva koji su često nevidljivi na prvi pogled. Kroz ovu analizu, istraživanje ukazuje na važnost uključivanja stvarnih sudionika u planiranje i oblikovanje urbanog prostora.

S druge strane, Žilavi Kampus, istražen kroz spekulativnu naraciju, nudi uvid u potencijalne izazove i prednosti prilagodljivog urbanog prostora, posebno u kontekstu obrazovnih institucija. Ovo istraživanje potiče razmišljanje o budućnosti kampusa, ističući potrebu za inovativnim planiranjem koje se može prilagoditi dinamičnim promjenama u obrazovnom okruženju.

Glavna ideja ovog rada je naglasiti važnost kontekstualnog pristupa proučavanju urbanog prostora, uključujući društvene, kulturne i povijesne elemente. Cilj je bio razumjeti kompleksnost odnosa između prostora i društva, a rezultati istraživanja pridonose toj spoznaji.

Nadalje, ovaj rad otvara vrata za daljnja istraživanja koja bi mogla uključivati participativno planiranje, analizu održivosti prostora te primjenu dobivenih spoznaja na druge urbane kontekste. Time bi se doprinijelo razvoju boljih urbanističkih praksi i potaknulo inovacije u planiranju gradova. Sveukupno, ovaj rad pridonosi teorijskom i praktičnom razumijevanju veza između prostora i društva, s posebnim naglaskom na kontekstualnom pristupu urbanističkom istraživanju.

BIBLIOGRAFIJA

- Coates, Nigel. 2012. *Narrative Architecture*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.
- Lefebvre, Henri. n.d. *The Anarchist Library*. Pokušaj pristupa 25. January 2024.
<https://theanarchistlibrary.org/library/henri-lefebvre-right-to-the-city>.
- Nkula-Wenz, Laura. 2022. *koozarch.com*. 23. September. Pokušaj pristupa 25. January 2024. <https://www.koozarch.com/essays/what-is-critical-urbanism-urban-research-as-pedagogy>.
- Seungkoo, Jo, i Lee Kwangkug. 2007. »Architecture as Narrative: On Bernard Franken`s Ruminations os Characterization, Intergration, and Imagination.« *Journal of Asian Architecture and Building Engineering* 213-220.
- Soja W., Edward. 2009. »The city and spatial justice.« *Spatial Justice* 1-5.
- Sullivan, Louis H. 2012. *PCA-STREAM*. Pokušaj pristupa 5. July 2023.
<https://www.pca-stream.com/en/articles/the-tall-office-building-artistically-considered-48>.
- Tschumi, Bernard, intervjuirao Vladimir Belogolovsky. 2004. *Bernard Tschumi: I believe in placing architecture in the realm of ideas and invention* (n.d.. January).
- . 1994. *Event-Cities*. Cambridge: Mit Pr.
- Ware, Chris. 2012. *Building Stories*. New York City: Pantheon.

POPIS GRAFIČKIH PRILOGA

Slika 1. Grafički prikaz iz stripa Building stories	20
Slika 2: Autorska fotografija I.M. 12/22.....	23
Slika 3: Autorska fotografija I.M. 12/22.....	27
Slika 4: Ortofoto kampusa (DeltaLab prezentacija 2. semestra)	28
Slika 5: Kolaž kampusa (autorski kolaž I.M. 05/23).....	30
Slika 6: Vrijeme provedeno na kampusu.....	37
Slika 7: Razlozi zadržavanja na kampusu.....	38
Slika 8: Nedovoljno korišteni prostori kampusa.....	38
Slika 9: Najčešća mjesta spontanog okupljanja studenata.....	39

DODATAK (eng. APPENDIX)

Anketa: Analiza kampusa Sveučilišta u Rijeci⁵;

Provedeni su intervjui i ankete s korisnicima, stanovnicima i posjetiteljima Kampusa kako bi se dobile njihove priče, dojmovi i iskustva vezana uz taj prostor što je pomoglo u stvaranju živopisne slike o tome kako posjetitelji doživljavaju prostor i kako se on odražava u njihovim pričama.

Uz pomoć korisnika kampusa pokušao se dobiti odgovor na zadovoljstvo trenutnim stanjem kampusa i željenog kampusa.

Niže prikazani odabrani isječci ankete prikazuju indikativne odgovore koji su bili poticaj za razradu spekulativnih kritičkih narativa.

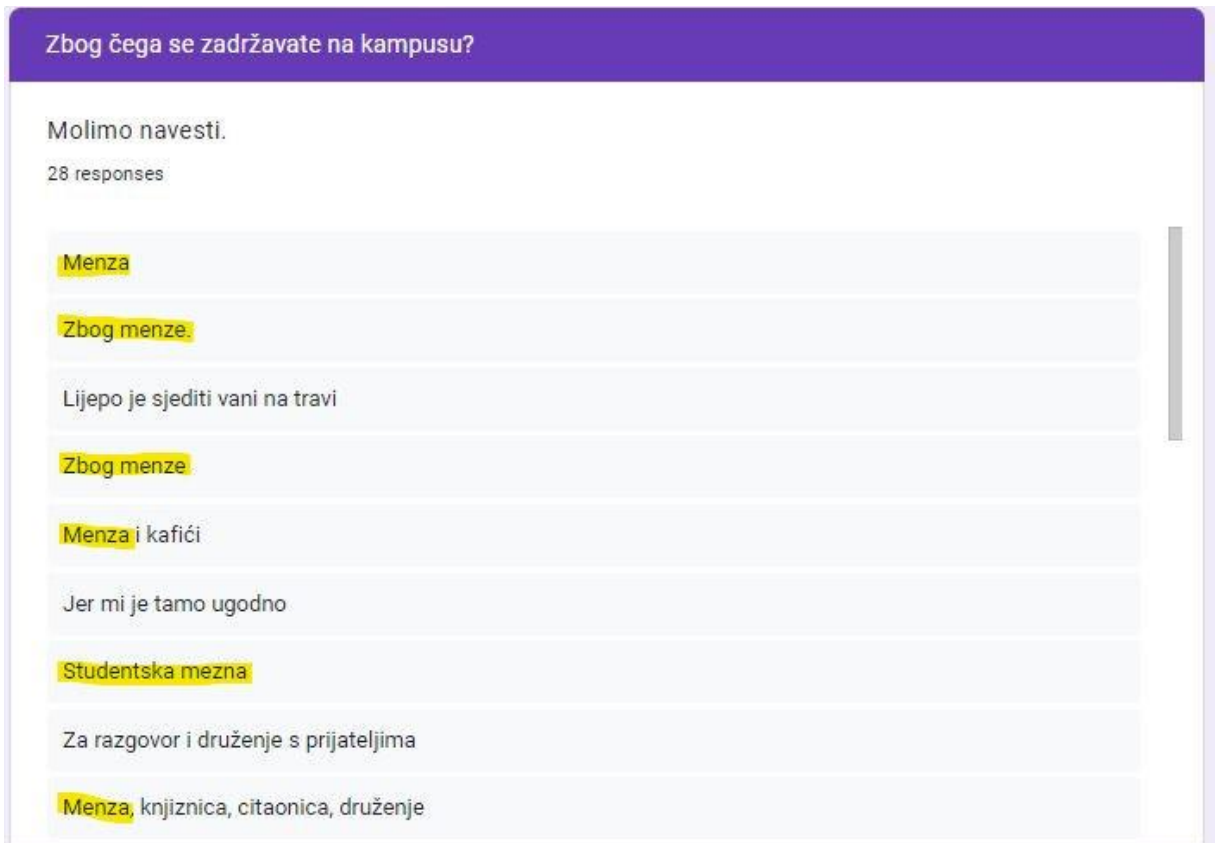
Koliko vremena provodite na kampusu:

77 responses

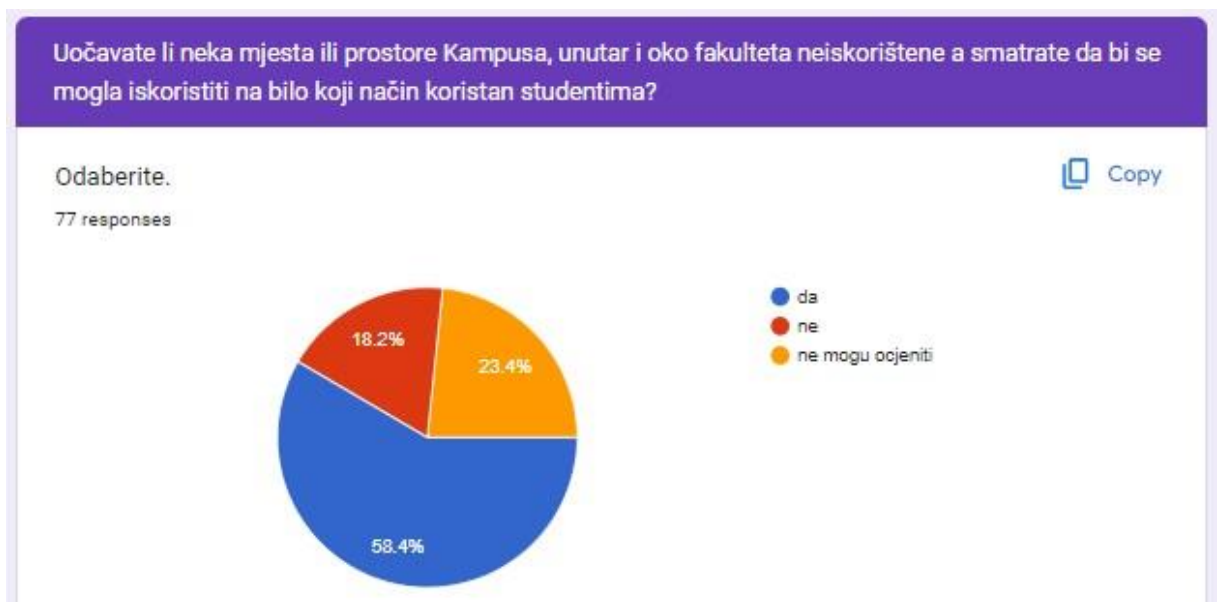

Slika 6: Vrijeme provedeno na kampusu

⁵ Anketa i odaziv na istu se može okarakterizirati kao slab i ista kao neuspješna. Koristi kao poticaj za analiziranje, promišljanje i daljnje postupanje planiranja i projektiranja prostora i namjene Kampusa kroz metodu storytellinga.

Slika 7: Razlozi zadržavanja na kampusu

Slika 8: Nedovoljno korišteni prostori kampusa

Koja su to mjesta ?

Navedite.

17 responses

Izlaz pored studentske službe

Ispred vrata od zgrade Odjela za Biotehnologiju.

Ispred paviljona

Studenti (POGOTOVO ERASMUSOVCI) misle da je ucionica mjesto za druženje, neki misle da je to mjesto gdje da dodu telefonirati i tako...

Pred ulazom na fakultete.

Ispred fakulteta

ispred doma

Cijela okolica kampusa

Ne smijem reć jer više nebi bila tajna.

stepenice ispred ulaza

Kafići

Stepeništa

Plato ispod ceste (stanice) za vrijeme korone, ljudi su se okupljali i pili

Ulaz.

Dvorište zgrade sveučilišnih odjela, studenti se bave rekreacijom

Bivša vojarna u kojoj ponekad budu koncerti

akvarij koji sam koristila samo za radionicu pisanja projekta a koji je ogromam prostor, kafic koji je prebukiran izlaganjima za koja se studentima ne nudi ulaz dakle krade se prostor, sveucilisni lark u kojem se nikad nista ne dogada i tjt zato sto prostora nema

Slika 9: Najčešća mjesta spontanog okupljanja studenata

BIOGRAFIJA AUTORA

Ines Marasović rođena je 1992. godine u Rijeci. Svoje obrazovanje započinje u Građevinskoj tehničkoj školi u Rijeci, a nastavlja na Građevinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Nakon završetka preddiplomskog studija gdje je stekla titulu Sveučilišne prvostupnice inženjerke građevinarstva nastavlja svoje školovanje na istom fakultetu, gdje je 2018. godine postala Magistra inženjerka građevinarstva s usmjerenjem urbanog inženjerstva. Njezin diplomski rad na temu primjene višekriterijske analize u upravljanju područjima izloženim erozijskim procesima se bavio temom važnom za održivo upravljanje prostorom.

Nakon kraćeg iskustva rada u projektnim uredima, prelazi u sektor građevinske operative, gdje više od četiri godine obnaša poziciju voditelja radova na infrastrukturnim projektima od javnog značaja. Vjeruje u teoriju pravednosti i aktivno radi na projektima koji imaju pozitivan društveni utjecaj te smatra da profesionalni put treba odražavati posvećenost održivosti i društvenoj odgovornosti u području građevinarstva.

Trenutno je studentica završnog semestra poslijediplomskog specijalističkog studija Urbani studiji u Rijeci te razvija znanja i vještine potrebne za kritičko analiziranje inkluzivnih i otpornih urbanih sustava i procesa.

Želja joj je i nakon završetka studija usavršavati se i razvijati u područjima građevinarstva, arhitekture i urbanizma. Sva tri polja podjednako je zanimaju, a njezin interes leži u njihovoj međusobnoj integraciji i doprinosu stvaranja održivijih i funkcionalnijih urbanističkih rješenja.